

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра загальноєкономічної підготовки

Методичні рекомендації
щодо проведення семінарських та практичних занять
з дисципліни «**Макроекономіка**»
для здобувачів початкового рівня (короткий цикл) вищої
освіти
спеціальність – 071 Облік і оподаткування

2020 р.

Методичні рекомендації щодо проведення семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «**Макроекономіка**», для здобувачів початкового рівня вищої освіти (короткий цикл) спеціальність 071 «Облік і оподаткування» схвалено на засіданні кафедри загальноекономічної підготовки протокол № 1 від «27» серпня 2020 року.

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності,
протокол №1 від «27 » серпня 2020 року.

Розробник:

Рудік Н.М.. –доцент кафедри загальноекономічної підготовки, к.с.г.н., доцент

Рецензент:

Танклевська Н.С., доктор економічних наук, професор.

Рудік Н.М. Методичні вказівки щодо проведення семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «Макроекономіка», для здобувачів початкового рівня вищої освіти (короткий цикл) «Молодший бакалавр» у галузі 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» - Херсон, ХДАУ, 2020, с.44.

Методичні вказівки призначені для організації семінарських та практичних занять та поточного контролю знань здобувачів початкового рівня вищої освіти (короткий цикл) «Молодший бакалавр». Методичні вказівки відповідають робочій програмі дисципліни «Макроекономіка», та містять перелік питань семінарських занять, тестів, практичних задач, перелік рекомендованих літературних джерел.

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Макроекономіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів у галузі 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Предметом вивчення дисципліни є механізм функціонування та розвиток економіки на національному рівні.

Мета дисципліни сприяти підготовці компетентних, конкурентоспроможних фахівців за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», надавши здобувачам систему теоретичних знань та найпростіших навичок з питань механізму функціонування національної економіки в умовах ринкових відносин.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у висвітленні ролі макроекономічної науки у суспільстві, розкриття її об'єкта, предмета та методології; висвітлення системи основних макроекономічних показників та індикаторів макроекономічної нестабільності; розкриття основних положень макроекономічних теорій, на які спирається сучасна макроекономічна наука та господарська практика; розгляд базових моделей економічної рівноваги; розкриття механізму основних складових державної економічної політики: фіскальної, монетарної, соціальної, зовнішньоторговельної; визначення чинників та розуміння основ моделювання економічного зростання.

Відповідно до освітньо-професійної програми здобувачі початкового рівня вищої освіти (короткий цикл) спеціальності 071 «Облік і оподаткування» повинні набути таких загальних компетентностей: ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК10. Здатність проведення досліджень на макроекономічному рівні; фахових компетентностей: СК01 Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці; СК 07. Здатність до застосування знань податкового законодавства, розуміння чинної системи оподаткування, закономірностей у сфері фінансових відносин, держави і суб'єктів господарювання; СК10. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держав.

Програмні результати навчання: здобувачі мають демонструвати такі результати навчання:

ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно - наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;

ПР07 Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати її особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування;

ПР10. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння його ринкового позиціонування

За результатами вивчення макроекономіки здобувачі мають **знати**: об'єкт, предмет, суб'єкти макроекономіки, її метод; ключові положення базових макроекономічних теорій; основні макроекономічні показники; індикатори макроекономічної нестабільності; методи вимірювання обсягів національного виробництва; умови формування та наслідки порушення макроекономічної рівноваги; вплив інфляції та безробіття на економічний розвиток; методи та інструменти бюджетно – податкового регулювання економічних процесів; інструменти монетарної політики та їх вплив на стан національного ринку; складові соціальної політики; фактори та механізм економічного зростання. **Вміти**: вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних макроекономічних проблемах національної економіки; аналізувати результати функціонування національної економіки; оцінювати основні макроекономічні показники та встановлювати їх взаємозалежність; через індикатори аналізувати стан, причини виникнення макроекономічної нестабільності; будувати короткострокові прогностичні моделі; оцінювати ефективність інструментарію державного регулювання соціально-економічних процесів і розумітись на ролі ринкових регуляторів

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів для денної - 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	Вибіркова
Змістових частин – 2	Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90 (денна)		2-й
		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3	Освітній рівень: початковий рівень вищої освіти (короткий цикл) «Молодший бакалавр»	Лекції
		30 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота
		44 год.
Індивідуальні завдання: год.		
Вид контролю: Іспит		

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	сем	інд
Змістова частина 1. Макроекономіка та макроекономічний аналіз					
Тема 1. Макроекономіка як наука	5	2		1	2
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	5	2	1		2
Тема 3. Ринок праці	5	2	1		2
Тема 4. Товарний ринок.	5	2		1	2
Тема 5. Грошовий ринок	5	2	1		2
Тема 6. Інфляційний механізм.	5	2		1	2
Тема 7. Споживання та заощадження	5	2		1	2
Тема 8. Інвестиції та ВВП	5	2	1		2
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	5	2	1		2
Тема10. Економічна динаміка	5	2		1	2
Разом за змістовою частиною	50	20	5	5	20
Змістова частина 2. Державне регулювання макроекономічних процесів					
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	7	2		1	4
Тема 12. Бюджетно-податкова політика в макроекономічному регулюванні	9	2	1		6
Тема 13. Державний бюджет, державний борг в системі макроекономічного регулювання	7	2		1	4
Тема 14. Монетарна політика	7	2	1		4
Тема 15. Механізм зовнішньоекономічної діяльності. Макроекономічна політика у відкритій економіці	9	2	1	1	6
Разом за змістовою частиною	40	10	3	3	24
Усього годин	90	30	8	8	44

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістова частина 1.		
Макроекономіка та макроекономічний аналіз		
1	Макроекономіка як наука.	1
2	Товарний ринок	1
3	Інфляційний механізм.	1
4	Споживання, заощадження	1
5	Економічна динаміка.	1
Змістова частина 2.		
Державне регулювання макроекономічних процесів		
6	Держава в системі макроекономічного регулювання	1
7	Державний бюджет, державний борг та управління ними.	1
8	Зовнішньоекономічна діяльність держави.	1
	Усього	8

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Макроекономічні показники в системі національних рахунків.	1
2	Ринок праці.	1
3	Грошовий ринок	1
4	Інвестиції та ВВП	1
5	Сукупні витрати і ВВП	1
6	Монетарна політика	1
7	Зв'язок фіскальної політики із бюджетом	1
8	Механізм зовнішньоекономічної діяльності	1
	Усього	8

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1.

МАКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. Макроекономіка як складова економічної теорії.

Семінарсько-практичне заняття заняття (1 год)

План:

1. Становлення та розвиток макроекономічної науки, її головне завдання.
2. Об'єкт, суб'єкти макроекономіки, їх характеристика.
3. Предмет макроекономіки, його специфіка.
4. Функції макроекономіки, її методологія.

Мета: сформувані у здобувачів розуміння: ролі макроекономіки як науки у суспільстві, особливостей предмету та об'єкту дослідження на макрорівні, методології досліджень.

Ключові терміни: головна суперечність суспільства, головне завдання макроекономіки, об'єкт, суб'єкт, предмет, нормативна та позитивна функція макроекономіки,.

Тести

1. Головне завдання макроекономіки - забезпечення знаннями, необхідними для:
 - а) максимізації обсягів виробництва;
 - б) збільшення обсягів виробництва;
 - в) збільшення економічних ресурсів;
 - г) підвищення ефективності економіки;
 - д) збільшення продуктивності ресурсів.

2. Об'єктом макроекономіки є:
 - а) виробничі відносини;
 - б) діяльність підприємства;
 - в) економічна система;
 - г) приватна економіка;
 - д) економічні закони та категорії.

3. Економічні системи різняться:
 - а) механізмом регулювання економіки;
 - б) рівнем життя населення;
 - в) формою власності на матеріальні ресурси;
 - г) структурою виробництва;
 - д) ринковими регуляторами.

4. Суб'єктами змішаної економіки є:
 - а) домогосподарства, ринок, держава, підприємства;
 - б) уряд, міністерства, підприємства;
 - в) сектори - домогосподарства, підприємства, держава, закордон;
 - г) закордонні підприємства, фінансові установи, бюджетні установи;

д) домогосподарства, уряд, підприємства.

5. Предметом макроекономіки є:

- а) механізм ціноутворення;
- б) механізм функціонування економіки;
- в) економічна політика держави;
- г) механізм функціонування підприємства
- д) інструментарій державного регулювання.

6. Позитивна функція макроекономіки спрямована на вивчення:

- а) фактичного стану економіки;
- б) шляхів подолання спаду виробництва;
- в) шляхів забезпечення економічного зростання;
- г) методів державного регулювання економіки;
- д) поєднання ринкових регуляторів.

7. Нормативна функція макроекономіки спрямована на обґрунтування:

- а) рекомендацій щодо подальшого економічного розвитку;
- б) причин спаду виробництва;
- в) наслідків економічної кризи;
- г) шляхів забезпечення економічного зростання;
- д) оптимальне поєднання ринкових регуляторів.

8. Макроекономіка надає перевагу:

- а) державному регулюванню;
- б) вивченню темпів економічного зростання країни;
- в) вивченню та подоланню інфляції;
- г) ринковому регулюванню;
- д) поєднанню ринкового та державного регулювання.

9. Питаннями макроекономічного розгляду є питання:

- а) дефіциту державного бюджету;
- б) зростаючого рівня цін в економіці;
- в) прибутку компанії “Coca-Cola”;
- г) дефіциту зовнішньої торгівлі;
- д) доходи домогосподарств.

10. Що з перерахованого є потоками:

- а) особистий дохід у розпорядженні (використовуваний дохід);
- б) споживчі витрати;
- в) особисте багатство;
- г) валовий внутрішній продукт(ВВП);
- д) заробітна плата.

11. Макроекономіка є частиною аналітичної економії, яка вивчає:

- а) глобальні тенденції економічного розвитку;
- б) ефективність функціонування національної економіки;
- в) поведінку економічних суб'єктів на ринках ресурсів;
- г) виробничі відносини економічних суб'єктів;
- д) поведінку фірми, ринки окремих товарів.

Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. СНР її основні характеристики, методологічні принципи побудови, основні категорії.
2. Основні макроекономічні показники СНР: економічний зміст та методика обчислення.
3. Валовий внутрішній продукт: економічний зміст, принципи та методи розрахунку, значення та обмеження.
4. Номінальний та реальний ВВП. Сутність дефлятора ВВП та індекса споживчих цін, їх порівняльна характеристика.

Мета: сформувати у здобувачів знання про сучасну концепцію рахівництва та основні макроекономічні показники вимірювання результатів макроекономічної діяльності, взаємозв'язки між ними.

Ключові терміни: валовий випуск, валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, валовий національний дохід наявний, чистий внутрішній продукт, державні закупівлі, дефлювання, інфлювання, економічні операції СНР, чистий експорт, індекс цін, інституціональна одиниця СНР, додана вартість, номінальний ВВП, реальний ВВП, система національних рахунків.

Тести

1. ВВП можна визначити за такою формулою:
 - а) $VVP = VND - ЧПДз$;
 - б) $VVP = VND - ЧПДз - ЧПТз$;
 - в) $VVP = VND - ЧПТз$;
 - г) $VVP = VND - ЧПДз$.
 - д) $VVP = VND + ЧПДз$.

2. Валовий національний дохід можна визначити за такою формулою:
 - а) $VND = VVP + ЧПТз$;
 - б) $VND = VVP - ЧПДз$;
 - в) $VND = VVP + ЧПДз$;
 - г) $VND = ЧПДз + ЧПТз$;
 - д) вірної відповіді нема.

3. До методологічних принципів СНР відноситься таке положення:
 - а) ринкова економіка є стабільною системою;

- б) видатки на виробництво ВВП рівняються доходу від його реалізації;
- в) продуктивною є діяльність, яка виробляє матеріальні блага;
- г) продуктивною є праця, яку застосовують в умовах ринку.
- д) всі відповіді помилкові.

4. Розрахунок ВВП за методом доходів включає:

- а) валовий корпоративний прибуток;
- б) чисті неприбуткові податки;
- в) змішаний дохід;
- г) зарплата найманих працівників;
- д) всі відповіді правильні.

5. Величина чистого експорту додатна:

- а) коли експорт більший від імпорту;
- б) завжди;
- в) коли експорт дорівнює імпорту;
- г) коли експорт менший від імпорту;
- д) вірної відповіді нема.

6. Чисті продуктові податки використовуються для обчислення:

- а) ВВП за виробничим методом;
- б) ВВП за методом доходів;
- в) післяподаткового доходу;
- г) методом витрат;
- д) вірної відповіді нема.

7. Валовий національний дохід наявний розраховується за формулою:

- а) $ВВП + ЧПДз$;
- б) $ВВП + ЧПТз$;
- в) $ВНД - ЧПДз$;
- г) $ВВП + ЧПДз + ЧПТз$;
- д) всі відповіді правильні.

8. Які визначення є правильним:

- а) ВВП – це валовий випуск мінус амортизація;
- б) післяподатковий дохід – це особистий дохід мінус особисті податки;
- в) амортизація є елементом валового корпоративного прибутку;
- г) ВНД обчислюється як сума внутрішніх первинних доходів;
- д) вірної відповіді нема.

9. Секторами СНР є:

- а) приватні підприємства;
- б) державні підприємства;
- в) фінансові установи;

- г) змішанні установи;
- д) домашні господарства.

10. Валові приватні інвестиції враховуються при обчисленні:

- а) ВВП за методом доходів;
- б) ВВП за виробничим методом;
- в) ВВП за методом витрат;
- г) ЧВП за методом доходів.
- д) вірної відповіді нема.

11. Як називають метод розрахунку ВВП шляхом підсумовування витрат макроекономічних суб'єктів:

- а) виробничий;
- б) кінцевого використання;
- в) розподільчий;
- г) за витратами;
- д) вірної відповіді нема.

12. При розрахунку ВВП за методом кінцевого використання (видатків) не враховуються такі витрати держави:

- а) на державні капіталовкладення;
- б) на державну закупівлю продуктів;
- в) на державні трансферти;
- г) на зарплату найманих працівників;
- д) попередні відповіді помилкові.

Завдання 1. Маємо умови: зарплата = 400, рента = 20, відрахування від зарплати в соціальні фонди = 100, чисті відсотки = + 40, змішаний дохід = 30, внутрішні соціальні трансферти = 80, чисті соціальні трансферти зовнішні = - 10, дивіденди = 20.

Хід роботи:

Розрахувати особистий дохід.

Завдання 2. Маємо умови : ВВ = 2500 грн. ; МВ = 1400 грн. ; податок на додану вартість 250 грн. ; інші продуктові податки 260 грн. ; субсидії 80 грн.

Хід роботи :

Чому дорівнює ВВП?

Тема 3. Ринок праці.

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Механізм функціонування ринку праці.
2. Державне регулювання ринку праці.
3. Зв'язок між інфляцією та безробіттям.

Мета - допомогти здобувачам набути базові знання механізму функціонування та врівноваження ринку праці, розуміння чинників що викликають безробіття та його соціально-економічні наслідки та необхідності державного регулювання зайнятості та захисту населення.

Ключові терміни: параметри ринку, попит на робочу силу, добровільне безробіття, механізм ринку праці за кейнсіанською теорією, крива Філіпса.

Тести

1. На ринок праці впливають:
 - а) фактори попиту на робочу силу;
 - б) чинники пропозиції робочої сили;
 - в) державне регулювання;
 - г) профспілки;
 - д) усі вищеназвані обставини.

2. Повна зайнятість забезпечується в умовах:
 - а) раціонального розподілу робочої сили;
 - б) використання робочої сили за її професією;
 - в) відсутності безробіття;
 - г) відсутності циклічного безробіття;
 - д) відсутності структурного безробіття.

3. Згідно з кейнсіанською теорією причиною циклічного безробіття є:
 - а) низька заробітна плата;
 - б) негнучкість ринку праці;
 - в) негнучкість зарплати в короткостроковому періоді;
 - г) недостатність сукупного попиту;
 - д) надмірна зарплата.

4. Головною умовою ефективного функціонування ринку праці є:
 - а) ринковий механізм регулювання зайнятості;
 - б) державне регулювання зайнятості;
 - в) органічне поєднання ринкового та державного регулювання;
 - г) розширення ролі профспілок;
 - д) суспільна активність громадян.

5. Крива Філіпса у короткостроковому періоді відображає:
 - а) зворотну залежність між безробіттям та інфляцією;
 - б) пряму залежність між безробіттям та зарплатою;
 - в) пряму залежність між безробіттям та інфляцією;
 - г) зворотну залежність між безробіттям та зарплатою;
 - д) вірної відповіді нема.

6. Крива Філіпса у довгостроковому періоді відображає:

- а) незалежність безробіття від інфляції;
- б) пряму залежність між безробіттям і зарплатою;
- в) обернену залежність між безробіттям та зарплатою;
- г) обернену залежність між безробіттям та інфляцією;
- д) вірної відповіді нема.

7. Державною політикою, яка сприятиме зростанню фрикційного безробіття, є:

- а) збільшення розмірів допомоги по безробіттю, відносно мінімальної зарплати;
- б) збільшення заробітної плати;
- в) зниження мінімальної заробітної плати;
- г) поширення інформації про вакантні робочі місця;
- д) розвиток програм професійної підготовки та перепідготовки.

8. Державне регулювання ринку праці передбачає створення умов для:

- а) реалізації конституційного права на працю;
- б) забезпечення рівних умов та можливостей у здобутті професії;
- в) гарантувати мінімальний рівень заробітної плати;
- г) забезпечувати вільний вибір місця працевлаштування;
- д) забезпечувати залежність зарплати від попиту та пропозиції.

9. Ринкове регулювання ринку праці передбачає створення умов для:

- а) реалізації конституційного права на працю;
- б) забезпечення рівних умов та можливостей у здобутті професії;
- в) гарантувати мінімальний рівень заробітної плати;
- г) забезпечувати вільний вибір місця працевлаштування;
- д) забезпечувати залежність зарплати від попиту та пропозиції.

10. На ринок праці впливають:

- а) фактори попиту на робочу силу;
- б) чинники пропозиції робочої сили;
- в) державне регулювання;
- г) профспілки;
- д) усі вищеназвані обставини.

11. Концепція причин безробіття, що базується на твердженні про недостатність сукупного попиту порівняно з сукупною пропозицією властива:

- а) класичній теорії;
- б) марксистській теорії;
- в) кейнсіанській теорії;
- г) мальтузіанській теорії;
- д) вірної відповіді нема.

12. Згідно з кейнсіанською теорією причиною циклічного безробіття є:

- а) низька заробітна плата;
- б) негнучкість ринку праці;
- в) негнучкість зарплати в короткостроковому періоді;
- г) недостатність сукупного попиту;
- д) надмірна зарплата.

13. Якщо людина втратила роботу в зв'язку із скороченням сукупного попиту, то виникає безробіття:

- а) природне;
- б) циклічне;
- в) структурне;
- г) фрикційне;
- д) інституційне.

14. Якщо людина звільнилась з роботи за власним бажанням, то виникає безробіття:

- а) структурне;
- б) інституційне;
- в) циклічне;
- г) природне;
- д) фрикційне.

15. Якщо людина втратила роботу у зв'язку із зменшенням попиту на її професію, то виникає безробіття:

- а) фрикційне;
- б) структурне;
- в) природне;
- г) циклічне;
- д) сезонне.

16. Відставання фактичного ВВП від потенційного ВВП викликається безробіттям:

- а) природним;
- б) циклічним;
- в) структурним;
- г) фрикційним;
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови: Ринок праці характеризується такими показниками: чисельність робочої сили — 22 млн осіб; чисельність зайнятих — 18 млн осіб, рівень природного безробіття — 6 %.

Хід роботи :

Обчисліть рівень циклічного безробіття.

Завдання 2.

Маємо умови: реальний рівень безробіття - 8,0%

Створений ВВП - 400 млрд. гривень

Хід роботи:

1. Розрахувати згідно закону Оукена величину втрат ВВП від безробіття.

Тема 4. Товарний ринок**Семінарсько-практичне заняття заняття (1 год)****План:**

1. Сукупний попит: економічний зміст, графічна інтерпретація та вплив цінових та нецінових чинників.
2. Сукупна пропозиція: економічний зміст, графічна інтерпретація у коротко- та довгостроковому періодах, вплив нецінових чинників.
3. Модель «AD-AS» як базова модель макроекономічної рівноваги.

Мета – формування знань про взаємодію домогосподарств та підприємств в умовах чистого ринку, структуру сукупного попиту та сукупної пропозиції, механізм дії чинників що визначають величину та рівень сукупного попиту та пропозиції, базову модель економічної рівноваги.

Ключові терміни: товарний ринок, сукупний попит, сукупна пропозиція, довгострокова крива сукупної пропозиції, короткострокова крива сукупної пропозиції, замкнута економіка, кейнсіанська модель сукупної пропозиції, класична модель сукупної пропозиції, крива сукупного попиту, цінові чинники, нецінові чинники.

Тести

1. На величину сукупного попиту впливають:
 - а) очікування;
 - б) ефект відсоткової ставки;
 - в) ефект чистого експорту;
 - в) зміни в світовій політиці;
 - д) ефект багатства.

2. На рівень сукупного попиту впливають:
 - а) зміни в економічній політиці;
 - б) зміни в споживчих витратах;
 - в) зміни в світовій політиці;
 - г) ефект відсоткової ставки;
 - д) ефект багатства.

3. Графічна інтерпретація сукупної пропозиції (AS) має вигляд:
 - а) прямої лінії;
 - б) вертикальної лінії;
 - в) горизонтальної лінії;
 - г) залежить від періоду (короткостроковий, довгостроковий).

д) вірної відповіді нема.

4. Які відрізки має крива сукупної пропозиції (AS) в короткостроковому періоді:

- а) горизонтальний;
- б) проміжний (піднімається зліва знизу вправо догори);
- в) вертикальний;
- г) відрізок, що йде зліва зверху вправо вниз;
- д) вірної відповіді нема.

5. Переміщення кривої сукупного попиту на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції (AS) буде відображати:

- а) підвищення цін і зростання реального ВВП;
- б) підвищення цін без зростання реального ВВП;
- в) зростання реального ВВП без підвищення цін;
- г) підвищення цін і зниження реального ВВП;
- д) вірної відповіді нема.

6. До нецінових чинників сукупного попиту належать:

- а) зміни в продуктивності ресурсів;
- б) ефект багатства;
- в) зміни в економічній політиці;
- г) ефект відсоткової ставки;
- д) вірної відповіді нема.

7. Ціни впливають на сукупний попит:

- а) обернено і опосередковано ;
- б) прямо і опосередковано;
- в) безпосередньо;
- г) всі перераховані чинники;
- д) вірної відповіді нема.

8. До цінових чинників сукупної пропозиції належать:

- а) зміна товарних цін;
- б) ефект відсоткової ставки;
- в) зміна ресурсних цін;
- г) ефект чистого експорту;
- д) вірної відповіді нема.

9. Згідно з кейнсіанською моделлю сукупної пропозиції падіння сукупного попиту викликає:

- а) зниження лише зарплати;
- б) зниження цін за незмінної зарплати;
- в) збільшення прибутковості;

- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

10. Сектор підприємства в моделі економічного кругообігу виконує функції:

- а) сплачує податки;
- б) постачає ресурси;
- в) купують ресурси;
- г) купують споживчі товари;
- д) вірної відповіді нема.

11. Домогосподарства в моделі економічного кругообігу виконують такі функції:

- а) купують ресурси;
- б) постачають ресурси;
- в) отримують податки;
- г) отримують трансферти;
- д) вірної відповіді нема.

ТЕМА 5. Ринок грошей.

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Попит на гроші, його сутність та види.
2. Пропозиція грошей: сутність, структура та графічна інтерпретація.
3. Банківська система та грошова пропозиція.
4. Модель грошового ринку. Порушення та відновлення рівноваги на грошовому ринку.

Мета – допомогти сформувати знання про параметри грошового ринку, їх сутність, графічну інтерпретація, чинники що на них впливають, умови та механізм встановлення, порушення та відновлення рівноваги, значення грошового ринку в економіці.

Ключові терміни: грошова маса, грошова база, ліквідність, грошові агрегати, попит на гроші, пропозиція грошей, грошовий мультиплікатор, депозитний мультиплікатор.

Тести

1. Параметрами грошового ринку є:

- а) попит на гроші;
- б) пропозиція грошей;
- в) ціна грошей;
- г) вірні відповіді-а,б,в;
- д) вірної відповіді нема.

2. Грошовий агрегат M1 визначається за формулою:

- а) M0+кошти на поточних рахунках;

- б) M0+кошти на строкових депозитах;
- в) M2-кошти строкових депозитів;
- г) M0+кошти на розрахункових рахунках
- д). M0+кошти на поточних рахунках +кошти на розрахункових рахунках.

3. Грошовий мультиплікатор визначається за формулою:

- а) $m_m = 1 + rr/cr + rr$;
- б) $m_m = 1 + cr/rr + cr$;
- в) $m_m = 1 - cr/rr + cr$;
- г) всі формули вірні;
- д) вірної відповіді нема.

4. Функції грошей:

- а) засіб обігу;
- б) засіб збереження вартості;
- в) рахункові одиниці;
- г) всі попередні відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

5. Попит на гроші для операцій змінюється таким чином:

- а) зростає при збільшенні відсоткової ставки;
- б) зростає при зниженні відсоткової ставки;
- в) знижується при зростанні обсягу номінального ВВП;
- г) знижується при зменшенні обсягу номінального ВВП;
- д) вірної відповіді нема.

6. Якщо зміниться попит на гроші з сторони активів?

- а) Зростає при збільшенні відсоткової ставки;
- б) Зростає при зниженні відсоткової ставки;
- в) Знижується в міру зростання номінального обсягу ВВП;
- г) Знижується при зменшенні номінального обсягу ВВП;
- д) Всі попередні відповіді не вірні.

7. З якої функції впливає попит на гроші як актив:

- а) засіб обігу;
- б) засіб збереження вартості;
- в) рахункові одиниці;
- г) всі попередні відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

8. Операції Центрального банку що збільшують пропозицію грошей:

- а) підвищення норми обов'язкових резервів;
- б) купівля державних цінних паперів на відкритому ринку;

- в) продаж іноземної валют;
- г) продаж цінних паперів;
- д) підвищення облікової процентної ставки.

9. Грошовий агрегат M2-визначається за формулою:

- а) M0+поточні рахунки;
- б) M0+строкові депозити;
- в) M2-строкові депозити;
- г) M0+розрахункові рахунки;
- д) M0 +поточні рахунки+строкові депозити+розрахункові рахунки.

10. Грошовий мультиплікатор визначається за формулою:

- а) $m_m = 1 + rr/cr + rr$;
- б) $m_m = 1 + cr/rr + cr$;
- в) $m_m = 1 - cr/rr + cr$;
- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови : Норма банківських резервів досягла 20%.

Поділ грошей на готівку і банківські депозити 0,5.

Хід роботи:

Розрахуйте грошовий мультиплікатор.

Завдання 2.

Маємо умови: грошовий агрегат $M_2 = 1500$ грн. , поточні рахунки =300 грн. ,
розрахункові рахунки = 420 грн. , строкові депозити = 550 грн.

Хід роботи:

Чому дорівнює агрегат M_0, M_1 ?

Тема 6. Інфляційний механізм Семінарсько-практичне заняття заняття (1 год)

План:

1. Інфляції, сутність, причини та види.
2. Вимірники рівня та темпу інфляції.
3. Соціально-економічні наслідки інфляції.
4. Антиінфляційна політика.

Мета: сформувати у здобувачів розуміння інфляції як індикатора макроекономічної нестабільності.

Ключові терміни: інфляція, інфляція витрат, інфляція попиту, стагфляція, рівень інфляції, індекс Пааше, індекс Ласпейреса, темп інфляції, крива Філіпса.

Тести

1. Номінальний ВВП більший від реального ВВП коли:

- а) зростають ціни порівняно з базовим роком;
- б) зменшуються ціни порівняно з базовим роком;
- в) коли немає інфляції;
- г) коли є інфляція;
- д) вірної відповіді нема.

2. Інфляція витрат виникає в умовах, коли:

- а) збільшуються сукупні видатки в економіці;
- б) зростають ціни на енергоресурси;
- в) збільшуються середні витрати на виробництво продукції;
- г) збільшується кількість грошей в економіці;
- д) всі відповіді помилкові.

3. Інфляція викликає в економіці такі наслідки:

- а) зниження мотивації до праці;
- б) збільшення попиту на матеріальні активи;
- в) підвищення реальних доходів;
- г) зниження реальних доходів;
- д) підвищення інвестиційної активності.

4. Номінальний дохід збільшився на 10%, рівень цін на 12%, а реальний дохід:

- а) збільшився на 2%;
- б) збільшився на 22%;
- в) знизився на 2%;
- г) знизився на 12%;
- д) залишився без змін.

5. Від непередбаченої інфляції менше постраждають:

- а) особи що мають фіксований номінальний дохід;
- б) особи, що мають нерухомість;
- в) особи, що мають грошові збереження;
- г) особи, що стали боржником, коли ціни були нижчі;
- д) вірної відповіді нема.

6. Інфляція це:

- а) збільшення грошей в обігу;
- б) здешевлення кредитів;
- в) зменшення грошей в обігу;
- г) перевантаження грошової сфери грошовою масою не підтвердженою товарами та послугами;
- д) вірної відповіді нема.

7. Джерелом інфляції пропозиції є:
- а) збільшення видатків на споживання;
 - б) збільшення інвестиційних видатків;
 - в) зростання витрат на одиницю продукції;
 - г) збільшення вартості ресурсів (енергоносіїв);
 - д) збільшення заробітної плати.

8. Що є причиною інфляцію пропозиції:
- а) мілітаризація економіки;
 - б) надмірне зростання грошової маси;
 - в) зростання цін на енергоносії;
 - г) зростання реальних процентних ставок;
 - д) зростання номінальної зарплати.

9. Відповідно до монетаристської теорії єдиною причиною інфляції є:
- а) інфляційні очікування.
 - б) структурні особливості національної економіки;
 - в) надмірний темп приросту грошової маси порівняно з темпами зростання ВВП;
 - г) підвищення процентних ставок;
 - д) вірної відповіді нема.

10. Непередбачена незбалансована інфляція супроводжується:
- а) падінням ефективності національної економіки;
 - б) зниженням реальної вартості заощаджень;
 - в) перерозподілом доходів між боржниками і кредиторами;
 - г) зростання емісії грошей;
 - д) вірної відповіді нема.

11. Гіперінфляція починається тоді, коли:
- а) приріст цін становить більше 1000% ;
 - б) приріст цін становить більше 10% за рік;
 - в) приріст цін становить більше 200% за рік;
 - г) гроші не виконують свою функцію;
 - д) вірної відповіді нема.

12. Помірна інфляція класифікується за ознаками:
- а) приріст цін становить більше 1000% за рік;
 - б) приріст цін становить більше 10% за рік;
 - в) приріст цін становить більше 200% за рік;
 - г) наслідки відчувають лише малозабезпечені верстви населення;
 - д) вірної відповіді нема.

13. Висока (галопуюча) інфляція класифікується за ознаками:

- а) приріст цін становить більше 1000% за рік;
- б) приріст цін становить більше 10% за рік;
- в) приріст цін становить більше 200% за рік;
- г) падіння купівельної спроможності грошей;
- д) вірної відповіді нема.

14. Соціально-економічними наслідками інфляції є:

- а) знецінення номінальних доходів;
- б) дезорієнтація управлінських рішень;
- в) зниження рівня керованості;
- г) зростання мотивації до інвестування;
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови : номінальний ВВП в аналізованому році 1400 грн. ; у попередньому році 1200 грн. Реальний ВВП в аналізованому році 1200 грн. ; у попередньому 1100 грн.

Хід роботи:

Розрахувати темп інфляції в аналізованому році.

Тема 7. Споживання та заощадження домогосподарств Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Споживання та заощадження як функції доходу.
2. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження.
3. Теорії споживання.

Мета - сформулювати знання та розуміння як розподіляється ВВП за напрямками його використання і як це впливає на стан та динаміку національної економіки.

Ключові терміни: споживання, автономне споживання, заощадження, бісектриса, гранична схильність до споживання, гранична схильність до заощаджень, заощадження, середня схильність до споживання, середня схильність до заощадження.

Тести

1. Середня схильність до споживання – це:
 - а) відношення споживання до заощадження;
 - б) відношення споживання до післяподаткового доходу (наявного доходу);
 - в) відношення споживання до особистого доходу;
 - г) відношення приросту споживання до приросту післяподаткового доходу;
 - д) вірної відповіді нема.

2. Автономне споживання це:

- а) споживання, яке не залежить від доходу;
- б) споживання яке не залежить від заощадження;
- в) споживання яке відображає видатки домогосподарств на купівлю товарів та послуг;
- г) основний компонент сукупних видатків;
- д) вірної відповіді нема.

3. Простий мультиплікатор видатків перебуває в:

- а) прямій залежності від граничної схильності від заощадження (ГСЗ);
- б) оберненій залежності від граничної схильності від заощадження (ГСЗ);
- в) прямій залежності від граничної схильності до споживання (ГСС);
- г) оберненій залежності від граничної схильності до споживання (ГСС);
- д) вірної відповіді нема.

4. Гранична схильність до заощадження це:

- а) відношення приросту заощадження до приросту особистого доходу;
- б) відношення приросту заощадження до післяподаткового доходу;
- в) відношення заощадження до приросту післяподаткового доходу;
- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

5. Гранична схильність до споживання – це:

- а) відношення приросту споживання до приросту особистого доходу;
- б) відношення приросту споживання до післяподаткового доходу;
- в) відношення споживання до приросту післяподаткового доходу;
- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

6. Гранична схильність до заощадження більше нуля, якщо:

- а) $\Delta C = \Delta DJ$;
- б) $\Delta C > \Delta DJ$;
- в) $\Delta C < \Delta DJ$;
- г) $C = 1,1$;
- д) вірної відповіді нема.

7. Гіпотеза життєвого циклу передбачає, що споживання є функцією:

- а) поточного використовуваного доходу і майбутнього доходу;
- б) лише поточного використовуваного доходу;
- в) поточного використовуваного доходу і майна;
- г) поточного використовуваного доходу, майбутнього доходу і майна;
- д) вірної відповіді нема.

8. Гіпотеза постійного доходу М. Фрідмана базується на тому, що гранична схильність до споживання доходу:

- а) дорівнює нулеві;
- б) становить одиницю;
- в) вища для постійного доходу, ніж для тимчасового доходу;
- г) нижча для постійного доходу, ніж для тимчасового доходу;
- д) вірної відповіді нема.

9. Підприємницькі заощадження - це:

- а) кредитні ресурси підприємця;
- б) прибуток, який витрачається на особисте споживання підприємця;
- в) частина прибутку, яку підприємець заощаджує на особисті потреби;
- г) прибуток, який підвищується внаслідок зростання цін;
- д) частина прибутку, яка залишається на підприємстві.

10. Індивідуальні заощадження це:

- а) загальна сума всіх активів домогосподарства;
- б) дохід не використаний на споживання, чи придбання цінних паперів, чи розміщення на депозит;
- в) дохід отриманий за певний період і не використаний повністю на споживання;
- г) різниця між загальною сумою всіх активів господарюючого суб'єкта і сумою його фінансових зобов'язань;
- д) всі відповіді вірні.

Завдання 1.

Маємо умови : Післяподатковий дохід збільшився на 70 грн. , а споживання — на 72 грн.

Хід роботи : Розрахувати граничну схильність до заощаджень.

Завдання 2.

Маємо умови : Дохід збільшився на 1000 грн. , автономне споживання — на 50 грн. , $c = 0,6$.

Хід роботи :

Обчислити приріст споживання згідно з функцією споживання.

Тема 8 Інвестиції та ВВП

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Автономне споживання та заощадження та чинники, що на них впливають
2. Інвестиції, їх роль в економіці. Класифікація інвестицій.
3. Інвестиційний попит та чинники, що його визначають.
4. Зв'язок між інвестиціями та ВВП.

Мета - сформувати знання та розуміння як розподіляється ВВП за напрямками його використання і як це впливає на стан та динаміку національної економіки.

Ключові терміни: чинники автономного інвестування, чистий прибуток, мультиплікатор інвестицій, моделі інвестиційного попиту, інвестиційна функція, очікувана норма чистого прибутку, чисті інвестиції, валові інвестиції.

Тести

1. Інвестиції це:
 - а) вартість куплених упродовж року акцій;
 - б) збільшення товарних запасів;
 - в) державні трансферні платежі;
 - г) економічні ресурси, що спрямовуються на заміну зношеного капіталу та розширення основного реального капіталу суспільства;
 - д) вірної відповіді нема.
2. Крива інвестиційного попиту характеризує пряму функціональну залежність між:
 - а) очікуваною нормою чистого прибутку та обсягом валових інвестицій;
 - б) між відсотковою ставкою та обсягом валових інвестицій;
 - в) обернену залежність між ставкою відсотка та рівнем інвестиційних витрат;
 - г) зростання податку на прибуток;
 - д) вірної відповіді нема.
3. Крива інвестиційного попиту характеризує обернену функціональну залежність між:
 - а) очікуваною нормою чистого прибутку та обсягом валових інвестицій;
 - б) між відсотковою ставкою та обсягом валових інвестицій;
 - в) обернену залежність між ставкою відсотка та рівнем інвестиційних витрат;
 - г) зростання податку на прибуток;
 - д) вірної відповіді нема.
4. Коефіцієнт акселератора показує:
 - а) зміну інвестицій, пов'язану із зміною сукупних доходів;
 - б) граничну схильність до споживання;
 - в) скільки одиниць додаткового основного капіталу необхідно для виробництва додаткової одиниці продукції;
 - г) суму граничної схильності до споживання та заощадження;

д) вірної відповіді нема.

5. За інших рівних умов, підвищення процентної ставки призведе до:

а) скорочення попиту на інвестиційні товари;

б) підвищення попиту на інвестиційні товари;

в) залишить цей попит без змін;

г) іноді це викликає підвищення, а іноді скорочення попиту на інвестиційні товари;

д) вірної відповіді нема.

6. У рівноважному стані загальні інвестиції дорівнюють:

а) національні заощадження;

б) державні заощадження;

в) приватним заощадженням;

г) все перераховане є вірним;

д) вірної відповіді нема.

7. На інвестиційний попит впливає:

а) інфляційні очікування;

б) ВВП;

в) технічний прогрес;

г) рівень оподаткування прибутку;

д) рівень забезпеченості галузі основним капіталом.

8. Чистий прибуток отриманий від інвестування – це:

а) валовий прибуток мінус податок на прибуток;

б) валовий прибуток мінус відсотки;

в) валовий прибуток мінус податок на прибутки мінус відсотки;

г) дохід мінус податок на прибуток мінус відсотки

д) вірної відповіді нема.

9. За інших рівних умов, підвищення процентної ставки призведе до:

а) скорочення попиту на інвестиційні товари;

б) підвищення попиту на інвестиційні товари;

в) залишить цей попит без змін;

г) іноді це викликає підвищення, а іноді скорочення попиту на інвестиційні товари;

д) вірної відповіді нема.

10. У рівноважному стані загальні інвестиції дорівнюють:

а) національні заощадження;

б) державні заощадження;

в) приватним заощадженням;

г) все перераховане є вірним;

д) вірної відповіді нема.

11. На інвестиційний попит впливає:

- а) інфляційні очікування;
- б) ВВП;
- в) технічний прогрес;
- г) рівень оподаткування прибутку;
- д) рівень забезпеченості галузі основним капіталом.

Завдання 1.

Маємо умови : У базовому періоді інвестиції = 1000 грн. , $b = 0,4$. В аналізованому періоді автономне інвестування збільшилося на 10 грн. , а реальна відсоткова ставка зменшилася на 5 %.

Хід роботи :

Обчислити приріст інвестицій в аналізованому році.

Тема 9 Сукупні видатки та ВВП

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Визначення рівноважного ВВП на основі методу "видатки-випуск".
2. Визначення рівноважного ВВП методом "вилучення-ін'єкції".
3. Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості.

Мета –сформувати у здобувачів розуміння умов за яких забезпечуються виробництво рівноважного ВВП в умовах повної та неповної зайнятості.

Ключові терміни:вилучення, заплановані інвестиції, ін'єкції, фактичні сукупні витрати, заплановані сукупні витрати, сукупні витрати, інфляційний розрив, метод «видатки - випуск», метод «вилучення - ін'єкції», незаплановані інвестиції, рецесійний розрив.

Тести

1. Економісти-класики вважали, що пристосування динаміки сукупних витрат і досягнення повної зайнятості відбувається внаслідок змін:

- а) рівня цін;
- б) ставки процента;
- в) рівня зарплати;
- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

2. Величина на яку фактичні сукупні видатки мають початково зменшитися, щоб усунути інфляційний надлишок ВВП на умовах збереження повної зайнятості це:

- а) інфляційний розрив;
- б) рецесійний розрив;
- в) ін'єкції;

- г) вилучення;
- д) вірної відповіді нема.

3. Рівновага в економіці досягається, якщо:

а) $I+I'=S$;

б) $I'=0$;

в) $I=S$;

г) $Y=E+I'$;

- д) вірної відповіді нема.

4. Ін'екціями у сукупні видатки є:

а) трансферти;

б) експорт;

в) заощадження;

г) податки;

- д) вірної відповіді нема.

5. В умовах рецесійного розриву:

а) виникає надлишок сукупних видатків;

б) фактичний ВВП більше потенційного;

в) виникає дефіцит сукупних видатків;

г) фактичний ВВП менше потенційного;

- д) вірної відповіді нема.

6. Вилученнями із доходу є:

а) експорт;

б) державні закупівлі;

в) імпорт;

г) трансферти;

- д) вірної відповіді нема.

7. Інфляційний розрив обчислюється за формулою:

а) $+\Delta\bar{E} = \frac{Y_p - Y}{m_e}$;

б) $-\Delta\bar{E} = \frac{(Y_p - Y)P}{m_e}$;

в) $+\Delta\bar{E}' = \frac{(Y_p - Y)P}{m_e}$;

г) $-\Delta\bar{E}' = \frac{Y_p - Y}{m_e}$;

- д) вірної відповіді нема.

8. Якщо зростуть державні витрати то в моделі «кейнсіанський хрест»:

- а) лінія запланованих витрат переміститься вниз;

- б) лінія запланованих витрат не змінить розташування⁴
- в) рівноважний ВВП зменшиться;
- г) зросте гранична схильність до споживання;
- д) лінія запланованих витрат переміститься в гору.

9. Якщо в національній економіці обсяг виробництва дорівнює сукупним видаткам, то:

- а) зміни у запаси відсутні;
- б) ін'єкції дорівнюють вилученням;
- в) економіка перебуває у стані повної зайнятості;
- г) усі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

10. Закрита приватна економіка перебуває у рівновазі тоді, коли:

- а) споживчі видатки за мінусом заощаджень дорівнюють інвестиціям;
- б) заплановані споживчі видатки плюс інвестиції дорівнюють усім вилученням;
- в) ВВП дорівнює фактичним сукупним видаткам збалансованим на величину незапланованих інвестицій;
- г) сума інвестиційних видатків, державних закупівель товарів і послуг та чистого експорту дорівнює сумі заощаджень, чистих податків та імпорту.
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови : За економічної рівноваги фактичний номінальний ВВП = 1100 грн. , потенційний ВВП = 1000 грн. , $c = 0,75$.

Хід роботи :

Розрахувати інфляційний розрив.

Завдання 2.

Маємо умови : За економічної рівноваги фактичний реальний ВВП = 1000 грн. , потенційний ВВП = 1200 грн. , $s = 0,25$.

Хід роботи :

Розрахувати рецесійний розрив.

Тема 10. Економічна динаміка **Семінарсько-практичне заняття (1 год)**

План:

1. Циклічність як форма економічного розвитку, сутність, причини.
2. Економічний цикл та його фази, види циклів.
3. Економічне зростання, суть та прояви.
4. Типи та фактори економічного зростання
5. Модель Солоу в поясненні економічного зростання.

Мета: сформувати у здобувачів розуміння циклічності як форми економічного розвитку ринкової економіки. Сформувати знання механізму, причин нестабільності, індикатори макроекономічної нестабільності.

Ключові терміни: циклічність, економічний цикл, економічне зростання, економічний розвиток, моделі Солоу, залишок Солоу, модель Харрода-Дамара.

Тести

1. Збільшенням кількісних показників характеризується економічне зростання типу:

- а) інтенсивний;
- б) екстенсивний;
- в) інтенсивний, екстенсивний;
- г) змішаний;
- д) вірної відповіді нема.

2. Підвищенням якості та зменшенням питомих витрат, характеризується економічне зростання типу:

- а) інтенсивний;
- б) екстенсивний;
- в) інтенсивний, екстенсивний;;
- г) змішаний;
- д) вірної відповіді нема.

3. Факторами пропозиції що характеризують потенціал економічного зростання є:

- а) кваліфікаційний рівень трудових ресурсів;
- б) розмір капіталу;
- в) багатство природних ресурсів;
- г) підприємницькі здібності людей;
- д) вірної відповіді нема.

4. Факторами попиту, що характеризують потенціал економічного зростання є:

- а) масштаби соціальних програм;
- б) середній рівень добробуту людей;
- в) диференціація у рівні життя населення;
- г) державна підтримка малого і середнього бізнесу;
- д) вірної відповіді нема.

5. Пріоритетними для економічного зростання є:

- а) фактори пропозиції;
- б) фактори попиту;
- в) питання некоректне;
- г) і фактори попиту і фактори пропозиції;

д) вірної відповіді нема.

6. Модель економічного зростання Р.Солоу дозволяє дослідити:

- а) вплив технологічного прогресу на динаміку реального ВВП;
- б) вплив економічної політики на рівень життя населення;
- в) вплив економічної політики на динаміку реального ВВП;
- г) вірної відповіді нема.
- д) усі відповіді вірні.

7. Економічне зростання в довгостроковому періоді означає:

- а) забезпечення повної зайнятості;
- б) збільшення ресурсів та можливостей для виробництва;
- в) збільшення кількості вироблених товарів і послуг;
- г) довгострокова тенденція збільшення потенційного рівня виробництва за умов повної зайнятості;
- д) динаміка ВВП в межах заданих можливостей (ресурсів та технології).

8. Економічне зростання в короткостроковому періоді означає

- а) динаміка ВВП в межах заданих можливостей (ресурсів та технології);
- б) збільшення ресурсів та можливостей для виробництва;
- в) збільшення кількості вироблених товарів і послуг;
- г) довгострокова тенденція збільшення потенційного рівня виробництва за умов повної зайнятості;
- д) забезпечення повної зайнятості.

9. Показниками економічного зростання є:

- а) абсолютне збільшення продукту;
- б) продуктивність праці;
- в) продуктивність капіталу;;
- г) продуктивність природних ресурсів;
- д) співвідношення продуктивність праці, капіталу, природних ресурсів.

10. Моделі економічного зростання:

- а) неокласична;
- б) неокейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора;
- в) Р.Солоу;
- г) Харрода-Домара;
- д) вірні всі відповіді.

Завдання 1.

Маємо умови : 1. ВВП зріс з 110 до 132 млрд. гривень 2. Ціни зросли на 3%.

Хід роботи:

1. Визначити темпи економічного зростання.

Завдання 2.

Маємо умови : $\Delta Y = 6\%$, $\Delta K = 10\%$, $\Delta L = 2\%$, $a = 30\%$.

Хід роботи : Обчислити залишок Солоу.

Завдання 3.

Маємо умови: Чисельність робочої сили 400 осіб; чисельність зайнятих 368 осіб; природне безробіття становить 6%.

Хід роботи :

Чому дорівнює циклічне безробіття ?

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання.
2. Роль держави в економічному кругообігу.
3. Альтернативні теорії макроекономічного регулювання: монетаристська, раціональних очікувань, теорія економіки пропозиції.

Мета: сформувати у здобувачів розуміння необхідності державного втручання в економіку, методів його здійснення та ролі держави.

Ключові терміни: державні заощадження, кейнсіанська теорія, національні заощадження, приватні заощадження змішаної економіки, чисті податки, монетаристська теорія, теорія раціональних очікувань, теорія економіки пропозиції.

Тести

1. Кейнсіанській теорії властиві положення:
 - а) зарплата і ціни є негнучкими в короткостроковому періоді і не можуть знижуватися в умовах падіння сукупного попиту;
 - б) динаміка споживання відстає від динаміки виробництва;
 - в) неповна зайнятість - це наслідок лише зовнішніх причин;
 - г) повна зайнятість – це норма ринкової економіки;
 - д) вірної відповіді нема.

2. Базовими положеннями класичної теорії є:
 - а) ціни і зарплата є негнучкими в короткостроковому періоді;
 - б) зарплата є абсолютно гнучкою;
 - в) неповна зайнятість не є внутрішнім продуктом, а наслідок зовнішніх причин;
 - г) повна зайнятість – це норма ринкової економіки;
 - д) ринок здатний відновлювати повну зайнятість без державного втручання.

3. Держава у системі макроекономічного регулювання виконує такі функції:

- а) стабілізаційну;
- б) перерозподільчу;
- в) розподільчу;
- г) стимулюючу;
- д) всі відповіді вірні.

4. Національні заощадження в умовах змішаної економіки закритого типу визначаються за формулою:

- а) $S=Y-C-G$;
- б) $S=Y-C$;
- в) $S=Y-T-C$;
- г) $S=Y-C+I+G$;
- д) вірної відповіді нема.

5. Чисті податки визначаються за формулою:

- а) $T = TA - TR$; $\Pi = \text{ЧП} - \text{Трансф}$;
- б) $T = TA + TR$; $\Pi = \text{ЧП} + \text{Трансф}$.;
- в) $T = cY(1-t)$; $\Pi = \text{ГСС ВВП}(1-\text{ГКП})$;
- г) вірні відповіді а) та б);
- д) вірної відповіді нема.

6. Приватні заощадження в умовах змішаної економіки закритого типу визначаються за формулою:

- а) $S = Y - C$, $Z = \text{ВВП} - \text{СВ}$;
- б) $S = Y - T - C$, $Z = \text{ВВП} - \Pi - \text{СВ}$;
- в) $S = Y - C - G$, $Z = \text{ВВП} - \text{СВ} - \text{ДЗ}$;
- д) вірні відповіді а) та б);
- д) вірної відповіді нема.

7. В умовах змішаної економіки закритого типу функція споживання має такий вигляд:

- а) $C = \bar{C} + cY$, $C = C_a + \text{ГСС Дн}$;
- б) $C = \bar{C} + c(Y - T)$, $C = C_a + \text{ГСС}(\text{Дн} - \Pi)$;
- в) $C = \bar{C} + cY(1-t)$, $C = C_a + \text{ГСС}(1-\text{ГКП})$;
- г) вірні відповіді а), в);
- д) вірної відповіді нема.

8. Економічна рівновага в умовах змішаної економіки закритого типу визначається за формулою:

- а) $Y = C + J$, $(\text{ВВП} = \text{СВ} + \text{ВІ})$;
- б) $Y = C + J + G$, $\text{ВВП} = \text{СВ} + \text{ВІ} + \text{ДЗ}$;
- в) $\text{ВІ} = \text{ВІ} - \text{СВ} - \text{ДЗ}$;

- г) вірні відповіді-а) та в);
 д) вірної відповіді нема.

9. Кейнсіанська теорія базується на рівнянні:

- а) $ВВП = C + IG + G + XN$;
 б) $MV = PQ$;
 в) $Y = C - I + G$;
 г) $Y = C + I + G$;
 д) $I = (Y - T - C) + (T - G)$.

10. Рівняння обміну ($MV = PQ$) є базовим для теорії:

- а) економіки пропозиції;
 б) монетаристській;
 в) раціональних очікувань;
 г) кейнсіанській;
 д) інституціоналізму.

Завдання 1.

Маємо умови : коли у змішаній рівноважній економіці закритого $Y = 2000$ грн. , $G = 320$ грн. , $T = 300$ грн. , $I = 558$ грн. .

Хід роботи

Обчислити чому дорівнюють приватні заощадження.

Тема 12-13: Бюджетно-податкова політика в макроекономічному регулюванні. Державний бюджет, державний борг.

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Фіскальна політика: сутність, види та інструменти.
2. Дискреційна та автоматична фіскальна політика. Ефект гальмування динаміки ВВП.
3. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Крива Лаффера.
4. Фіскальна політика та державний бюджет. Дефіцит бюджету та державний борг.

Мета - формувати знання сутності, функцій, механізму фіскальної політики, її зв'язку з державним бюджетом, їх взаємовпливу.

Ключові терміни: автономні чисті податки , автоматичні чисті податки, автоматична фіскальна політика, дискреційна політика, крива Лаффера, мультиплікатор податків.

Тести

1. Що лежить в основі дискреційної фіскальної політики:
 - а) цілеспрямоване застосування державних закупівель;
 - б) цілеспрямоване застосування чистих податків;

- в) цілеспрямоване застосування державних закупівель і чистих податків;
- г) автоматична зміна чистих податків;
- д) зміна автономних податків.

2. Що лежить в основі автоматичної фіскальної політики:

- а) автоматична зміна чистих податків;
- б) цілеспрямоване застосування чистих податків;
- в) цілеспрямоване застосування державних закупівель і чистих податків;
- г) цілеспрямоване застосування державних закупівель;
- д) зміна автономних податків.

3. Як впливають стимулююча фіскальна політика і політика «дешевих грошей» щодо ринку праці:

- а) вплив неоднозначний;
- б) зростанню попиту на робочу силу;
- в) зниженню попиту на робочу силу;
- г) вони на нього не впливають;
- д) вірної відповіді нема.

4. Як держава впливає на стабілізацію економіки через податки:

- а) не впливає безпосередньо на величину автоматичних вилучень;
- б) впливає опосередковано через систему податків;
- в) впливає опосередковано через систему трансфертів;
- г) впливає опосередковано через систему податків і трансфертів;
- д) вірної відповіді нема.

5. Що з переліченого є прикладом дискреційної політики:

- а) закон, за яким державні видатки не повинні перевищувати надходжень до державного бюджету;
- б) закон, за яким грошова маса щорічно має зростати на 5%;
- в) зниження податку на додану вартість у період економічного спаду;
- г) цілеспрямоване застосування державних закупівель та чистих податків;
- д) вірної відповіді нема.

6. Бюджетний дефіцит може фінансуватися за рахунок:

- а) дискреційного збільшення чистих податків;
- б) державного запозичення;
- в) зменшення трансфертів;
- г) зменшення державних закупівель;
- д) вірної відповіді нема.

7. Наслідки державного боргу:

- а) скорочення споживання населенням країни;
- б) витіснення приватного капіталу;

- в) перерозподіл доходу на користь власників держоблігацій;
- г) збільшення податків для обслуговування державного боргу;
- д) збільшення грошей в обігу.

8. Концепція збалансованого бюджету на циклічній основі передбачає:

- а) наявність бюджетного дефіциту під час скорочення виробництва;
- б) економічну стабілізацію;
- в) під час інфляційного зростання стримуюча фіскальна політика спрямовує бюджет до надлишку;
- г) стабілізацію економіки, а держбюджет є інструментом її виконання;
- д) вірної відповіді нема.

9. Мультиплікатор збалансованого бюджету визначається за формулою:

- а) $m_b = \Delta Y / m_e$;
- б) $m_b = \Delta B / \Delta Y$;
- в) $m_b = m_e - m_t$;
- г) $m_b = m_t - m_e$;
- д) $m_b = \Delta G \cdot m_e - \Delta T \cdot m_t$.

10. Фактичне бюджетне сальдо характеризує стан держбюджету за умов:

- а) фактичного рівня зайнятості;
- б) потенційного рівня зайнятості;
- в) збалансованого бюджету;
- г) циклічного рівня зайнятості;
- д) вірної відповіді нема.

11. Циклічне бюджетне сальдо характеризує стан держбюджету за умов:

- а) фактичного рівня зайнятості;
- б) потенційного рівня зайнятості;
- в) неповного рівня зайнятості;
- г) циклічного рівня зайнятості;
- д) повної зайнятості.

12. Формула для обчислення циклічне бюджетного сальдо:

- а) $BS_c = Y \cdot t' - G$;
- б) $BS_c = Y_p \cdot t' - G$;
- в) $BS_c = BS - Y \cdot t'$;
- г) $BS_c = BS - BS_p$;
- д) вірні відповіді в), г).

13. Дефіцит державного бюджету це:

- а) сума активів держави перевищує розміри його зобов'язань;
- б) величина на яку чисті податки перевищують державні закупівлі;
- в) витрати держави зменшуються;
- г) величина, на яку державні закупівлі перевищують чисті податки;
- д) зобов'язання держави перевищують його активи.

14. Державний борг-це сума попередніх:

- а) державних витрат;
- б) бюджетних дефіцитів;
- в) ;сума позик отриманих державою за мінусом повернених позик;
- г) сума нагромаджених урядом коштів для фінансування бюджетних дефіцитів;
- д) витрат на оборону.

15. Наслідки державного боргу:

- а) скорочення споживання населенням країни;
- б) витіснення приватного капіталу;
- в) перерозподіл доходу на користь власників держоблігацій;
- г) збільшення податків для обслуговування державного боргу;
- д) збільшення грошей в обігу.

Завдання 1.

Маємо умови : $ГСЗ = 0,3$; $ГКП=0,15$,

Хід роботи:

Визначити мультиплікатор збалансованого бюджету за даних умов.

Завдання 2.

Маємо умови: реальний ВВП збільшився на 50 грн. , автоматичні чисті податки на 15 грн. , гранична схильність до заощадження = 0,3

Хід роботи:

Визначити складний мультиплікатор видатків у закритій економіці.

Завдання 3.

Маємо умови: $Y = 800$ грн. , $Y_p = 1000$ грн. , $t^1=0,2$ $G= 160$ грн. ,

Хід роботи:

Визначити циклічне сальдо.

Тема 14. Монетарна політика в макроекономічному регулюванні Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Монетарна політика: її теоретична база, сутність та цілі
2. Цілі та інструменти монетарної політики.
3. Види монетарної політики та механізм її впливу на економіку.

4. Модель «IS–LM» як модель взаємодії фіскальної та монетарної політики: зміст та висновки.

Мета –допомогти здобувачам сформувати знання про теоретичну базу та необхідність монетарної політики, її цілі, значення, інструменти, види політики, механізм її впливу на економіку.

Ключові терміни: грошово-кредитне регулювання, монетарна політика, норма резервування, облікова ставка, цілі монетарної політики, модель «IS–LM»

Тести

1. Хто здійснює грошово-кредитне регулювання:

- а) нацбанк за допомогою монетарної політики;
- б) уряд;
- в) комерційні банки та фіну станови;
- д) вірної відповіді нема.

2. Операції на відкритому ринку — це:

- а) продаж товарів та послуг на світовому ринку;
- б) купівля і продаж державних облігацій центральним банком з одного боку і комерційними банками, фінансовими компаніями і населенням — з іншого;
- в) забезпечення стабільності реального ефективного обмінного курсу за умов помірної девальвації номінального обмінного курсу;
- г) поліпшення структури грошової маси та зростання рівня монетизації економіки;
- д) всі попередні відповіді вірні.

3. За фіксованого обмінного курсу механізм монетарної політики:

- а) є абсолютно ефективним;
- б) забезпечує найвищий рівень зайнятості;
- в) не працює;
- г) залежить від рівня зовнішньої заборгованості;
- д) всі попередні відповіді вірні.

4. Політика «дорогих грошей» застосовується у разі:

- а) виникнення дефіциту державного бюджету;
- б) сповільнення темпів економічного зростання;
- в) виникнення збурення сукупного попиту;
- г) виникнення збурення сукупної пропозиції;
- д) вірної відповіді нема.

5. В раз збільшення грошової бази і грошового мультиплікатора в 2 рази пропозиція грошей:

- а) збільшується більш як удвічі
- б) збільшується в 2 рази;
- в) зменшується в 2 рази;
- г) залишається незмінною;

д) вірної відповіді нема.

6. Операції Центрального банку що збільшують пропозицію грошей:

- а) підвищення норми обов'язкових резервів;
- б) купівля державних цінних паперів на відкритому ринку;
- в) продаж іноземної валют;
- г) продаж цінних паперів;
- д) підвищення облікової процентної ставки.

7. Базове правило монетаристів для проведення монетарної політики таке:

- а) темп зростання грошової маси має відповідати рівневі безробіття у економіці;
- б) темп зростання пропозиції грошей має підтримувати заплановані значення темпів зростання номінального ВВП;
- в) темп зростання пропозиції грошей має відповідати запланованим показникам зміни рівня цін;
- г) темп зростання пропозиції грошей не повинен залежати від економічних умов;
- д) вірної відповіді нема.

8. Для збільшення грошової пропозиції Нацбанк повинен:

- а) зменшити ставку процента;
- б) купити державні облігації;
- в) зменшити резервну норму;
- г) продати державні облігації;
- д) збільшити відсоткову ставку.

9. Модель IS-LM відображає рівновагу на ринках:

- а) товарів та послуг з фінансовим ринком;
- б) грошей та цінних паперів і товарів та послуг;
- в) товарному та грошовому ринках;
- г) сільськогосподарської продукції;
- д) грошовому та кредитному ринках.

10. За якою формулою можна розрахувати приріст депозитних грошей в економіці:

- а) $M^S = MB + D$;
- б) $M^S = MB + R$;
- в) $\Delta M^S = \Delta \bar{D} \cdot m_m$;
- г) $\Delta M^S = \Delta M \cdot m_m$.
- д) вірної відповіді нема.

11. Крива IS виводиться для:

- а) реальною відсотковою ставкою і доходом;
- б) реальною відсотковою ставкою і пропозицією грошей;
- в) реальною відсотковою ставкою і пропозицією грошей;
- г) доходом і реальною відсотковою ставкою;
- д) вірної відповіді нема.

12. Крива LM відображає зв'язок між:

- а) реальним доходом і реальною відсотковою ставкою;
- б) попитом на гроші і доходом;
- в) реальною відсотковою ставкою і пропозицією грошей;
- г) реальною відсотковою ставкою і доходом;
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови : попит і пропозиція на грошовому ринку дорівнюють відповідно 552 та 400 грн. ; $rr = 0,2$; $cr = 0,3$.

Хід роботи:

На яку величину потрібно початково збільшити грошову базу, щоб урівноважити грошовий ринок без зміни відсоткової ставки ?

Завдання 2.

Маємо умови : національний банк продав суб'єктам приватної економіки депозитних сертифікатів на суму 100 млн грн. При цьому rr становить 0,15; cr — 0,4.

Хід роботи:

Обчисліть загальний приріст пропозиції грошей, приріст депозитів і готівки

Тема 15. Механізм зовнішньоекономічної діяльності. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Семінарсько-практичне заняття (1 год)

План:

1. Міжнародні економічні відносини, сутність, значення, показники.
2. Зовнішня торгівля
3. Платіжний баланс країни, його структура.
4. Валютний курс: сутність, види та вплив на зовнішню торгівлю.
5. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП.
6. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Мета — допомогти здобувачам набути знання та розуміння сутності та механізму зовнішньоекономічної діяльності країни її впливу на ВВП, розуміння статистичного відображення результатів зовнішньоекономічної діяльності, залежності її від валютного курсу.

Ключові терміни: баланс товарів та послуг, валютний (обмінний) курс, вільний плаваючий валютний курс, керовано плаваючий валютний курс, фіксований валютний курс, гранична схильність до імпорту, паритет купівельної спроможності, стаття помилки та упуцнення, резервні активи.

Тести

1. Головним чинником поглиблення міжнародного поділу праці нині є:
 - а) науково-технічні досягнення країн;
 - б) відмінності у флорі та фауні країн;
 - в) географічне розташування країн;
 - г) відмінності у фунтово-кліматичних умовах країн;
 - д) забезпеченість трудовими ресурсами.

2. Метою захисту молодих галузей вітчизняної економіки є:
 - а) забезпечення їх прискореного розвитку;
 - б) збільшення сукупного попиту у країні та стимулює зростання рівнів виробництва і зайнятості;
 - в) економічна безпека, забезпечення обороноздатності країни;
 - г) зниження цін у вітчизняній економіці;
 - д) сприяння експорту.

3. Аргументами прихильників протекціонізму є:
 - а) захист молодих галузей вітчизняної;
 - б) протекціоністські заходи знижують ціни у вітчизняній економіці;
 - в) підтримка галузей, які випускають стратегічні товари;
 - г) підтримка вітчизняних виробників збільшує сукупний попит у країні та стимулює зростання рівнів виробництва і зайнятості;
 - д) всі відповіді вірні.

4. Запровадження добровільних експортних обмежень:
 - а) дає вигоду імпортеру і експортеру;
 - б) вигідніше за використання імпоротної квоти для країни-імпортера;
 - в) збільшує добробут країни-експортеру;
 - г) збільшує добробут країни-імпортера;
 - д) вірної відповіді нема.

5. Імпортне мито різниться від квоти тим що:
 - а) забезпечує надходження до бюджету;
 - б) підвищує ціни;
 - в) зменшує обсяги міжнародної торгівлі;
 - г) збільшує життєвий рівень населення;
 - д) всі відповіді вірні.

6. Квота як торгівельний бар'єр:

- а) посилює конкуренцію на національному ринку;
- б) знижує рівень корупції в країні;
- в) скорочує зайнятість у галузях національного виробника;
- г) вигідний усім групам населення;
- д) всі відповіді вірні.

7. Для лібералізації міжнародної торгівлі серед торговельних бар'єрів не є політичною перешкодою:

- а) субсидування експорту;
- б) ліцензування експорту та імпорту;
- в) бюрократична тяганина під час митних процедур;
- г) імпортна квота;
- д) добровільне обмеження експорту.

8. Переваги плаваючих валютних курсів:

- а) дають можливість використовувати монетарну політику;
- б) дають змогу урядам використовувати торговельні обмеження для регулювання поточного рахунку;
- в) змушують центральний банк обмежувати пропозицію грошей;
- г) підвищують результативність фіскальної політики;
- д) всі відповіді вірні.

9. Скасування мита на імпортований товар зумовить:

- а) зменшення надходжень до бюджету;
- б) збільшення споживання цього товару в країні;
- в) скорочення виробництва цього товару в країні;
- г) зниження внутрішньої ціни цього товару;
- д) вірної відповіді нема.

10. Дефіцит платіжного балансу країни можна усунути з наступних джерел:

- а) використання золотовалютних резервів країни;
- б) позики за кордоном;
- в) девальвація національної валюти;
- г) всі відповіді вірні;
- д) вірної відповіді нема.

11. Рахунок капітальних операцій не включає:

- а) отримання дивідендів;
- б) отримання іноземних кредитів;
- в) продаж фінансових активів;
- г) продаж матеріальних активів;
- д) купівлю фінансових активів.

12. Реальний валютний курс відображає відношення між:

- а) кількістю валют, які обмінюються;
- б) кількістю товарів, які обмінюються;
- в) номінальними валютними курсами торгових партнерів;
- г) внутрішніми та іноземними цінами товару у різних валютах;
- д) внутрішніми та іноземними цінами товару у спільній валюті.

13. Мультиплікатор видатків у відкритій економіці визначається за формулою:

- а) $m_e = 1/1 - c(1 - t)$;
- б) $m_e = 1/1 - c(1 - t) + g$;
- в) $m_e = 1/1 - c(1 - t + g)$;
- г) $m_e = 1/1 - c(1 - t) + g$;
- д) вірної відповіді нема.

Завдання 1.

Маємо умови : $c = 0,75$; $t = 0,15$; $q = 0,1$.

Хід роботи :

Чому дорівнює мультиплікатор видатків у відкритій економіці?

Завдання 2.

Маємо умови : $c = 0,75$; $t = 0,2$; $q = 0,15$; $p = 1,0$. Експорт збільшився на 60 грн., а імпорт — на 20 грн.

Хід роботи :

Чому дорівнює приріст ВВП?

Завдання 3.

Маємо умови : Сальдо $CA = - 200$ грн. , сальдо $KA = + 185$ грн. , сальдо статті «помилки та упущення» = + 5 грн.

Хід роботи :

На скільки зменшаться резервні активи, щоб урівноважити платіжний баланс?

Рекомендована література.

1. Білецька, Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) : підручник для ст-тів ВНЗ / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савіч. — К. : Центр учбової літератури, 2017. — 664 с.
2. Івашина О.Ф. Макроекономіка: навчальний посібник для самостійної роботи і контролю знань / О.Ф. Івашина, Р.Ю. Олексієнко, С.Ю. Івашина.— Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2014. — 100 с.
3. Корсікова, Н.М. Макроекономіка: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / Н М Корсікова. — Львів : Магнолія-2006, 2019. — 240 с.
4. Кулішов, В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум: навчальний посібник / В.В. Кулішов. — 3-е видання. — Львів: Магнолія 2006, 2019. — 254с.

5. Макроекономіка : базовий курс [Електронний ресурс] : навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Куценко, доц. Н.В. Федірко та ін.] — К. : КНЕУ, 2016. — 254с.

6. Макроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету / За ред. С.М. Панчишина та П.І. Островерха. — Вид. 8-е, перероб. та доп. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. — 132 с

7. Макроекономіка. Навч. Посібник / За ред.. Г. М. Пилипенко. — 3-тє вид. перероб. і доп. —Д.: Національний гірничий університет, 2009. — 193

8. Круш П. В. Макроекономіка та її регулювання: Навч. посіб./ П. В. Круш.— К.: Каравела, 2009. — 424 с..

9. Базилінська, О.Я. Макроекономіка [Електронний ресурс]: підручник для студентів ВНЗ / О Я Базилінська. — К.: Центр навч. літ, 2011. — 356 с.

10. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: у 2-х кн.: Кн. 1: Вступ до аналітичної економії; Макроекономіка: підручник / За ред. С. Панчишина і П. Островерха.— 2-е видання. — К. : Знання, 2013. — 615 с

11. Гронтковська Т. Е., Косік А. Ф. Макроекономіка: Навч. посіб. /. Т. Е. Гронтковська, А. Ф Косік. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 672 с.